

Περιθώριο και ανθρωπισμός

Ελευθερία Παρθενοπούλου

Χειρουργός,
Υπεύθυνη των Γιατρών του Κόσμου στη Β. Ελλάδα.

Εμείς, οι Γιατροί του Κόσμου, ανθρωπιστική οργάνωση με 15ετή πια δυναμική παρουσία εντός και εκτός Ελλάδας, δίπλα σε πληθυσμούς ή ομάδες ατόμων που είναι θύματα φυσικών καταστροφών, πολέμων, βίαιου εκπατρισμού ή προσφυγιάς, υπανάπτυξης ή φτώχειας, κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης, όταν λοιπόν εμείς λέμε «υγεία», **δεν εννοούμε απλά την απουσία νόσου.** Με τη λέξη «υγεία» εννοούμε την καλή φυσική, ψυχική, κοινωνική και οικονομική ευεξία του ατόμου.

Είμαι **υγιής** σημαίνει έχω ίσα δικαιώματα, με όλους τους άλλους, στην παιδεία, στην υγεία, στην ψυχαγωγία, στο κοινωνικό γίνεσθαι. Δεν αντιμετωπίζω τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, γνωρίζω, αλλά και μπορώ να διεκδικώ χωρίς φόβο τα δικαιώματά μου σαν ανθρώπινο ον. Επομένως, όπως αντιλαμβάνεσθε υπό την έννοια αυτήν ασθενούν πολλές ομάδες συνανθρώπων μας και στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Δεν φέρουν μόνο το στίγμα μιας συγκεκριμένης νόσου, αλλά φέρουν το κοινωνικό στίγμα, ζουν στο περιθώριο και το περιθώριο δυστυχώς καλά κρατεί και στην πόλη μας.

Κάποτε στιγματισμένοι ήταν αυτοί που έπασχαν από πανούκλα, σύφιλη, φυματίωση, λέπρα και ζούσαν απομονωμένοι σε κάποιο απόμακρο νησί ή σε κάποιο μακρινό θεραπευτήριο. Οι άνθρωποι αγωνίστηκαν και κατάφεραν και νίκησαν τον εκάστοτε εχθρό και βρήκαν τη θεραπεία. Κακιά μοίρα όμως ή θεία τιμωρία, ποιος ξέρει; Θαρρείς και καταράστηκε το ανθρώπινο γένος να έχει πάντα να παλεύει με κάποιο ανίκητο αντίπαλο, με κάποια ανίατη ασθένεια.

Έτσι, σε κάθε εποχή κάποιο στίγμα θα βαραίνει την ανθρώπινη κοινωνία. **Στίγμα**, λέξη βαριά! Σαν μολύβι βαραίνει την καρδιά αυτού που πάσχει και των δικών του ανθρώπων. Στίγμα, λοιπόν, της εποχής μας θεωρείται το Α.Ι.Δ.Σ. Μα δεν είναι μόνον αυτό. Ηπατίτιδες και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα αφθονούν

στις λεγόμενες «ευαίσθητες ομάδες», ομάδες ανθρώπων δίπλα στους οποίους στεκόμαστε, εμείς οι Γιατροί του Κόσμου, στους ναρκομανείς, στους τσιγγάνους, στους μετανάστες.

Ακούγονται και καταγράφονται πολλά για την απεξάρτηση και την επανένταξη, την καταστολή και τη νομιμοποίηση, την υποκατάσταση και τα «στεγνά» λεγόμενα προγράμματα, μα απέναντι από τα κέντρα μεθαδώνης περιμένουν τα βαποράκια και οι έμποροι, για να μπλέξουν πάλι στα πλοκάμια τους τα δύσμοιρα αυτά παιδιά, που κυνηγώντας κάποιο άπιαστο όνειρο, έπεσαν στο βαθύ πηγάδι της απελπισίας.

Λίγα έχουν ειπωθεί για τις συνθήκες διαβίωσης μιας μερίδας χρηστών, κυρίως αυτών που κάνουν χρήση ενδοφλέβιων ουσιών. Αυτών που τα βράδια μπορεί να συναντήσει κανείς στα απόμερα παρκάκια και στα μισοκρυμμένα παγκάκια, ορισμένων γνωστών περιοχών της πόλης μας. Επιβιώνουν μακριά από την οικογένεια, έχοντας πάρει διαζύγιο από τον υπόλοιπο κόσμο, με λίγα χρήματα, που και αυτά τα ξοδεύουν για να αγοράσουν ηρωίνη.

Είναι ενταγμένοι σε μια άλλη κοινωνία με τους δικούς της κώδικες και τα δικά της συμπλέγματα, που εμείς οι «καθαροί» δύσκολα καταλαβαίνουμε. Είναι διστακτικοί στην αρχή, δεν σε πλησιάζουν εύκολα. Σιγά-σιγά αποκτούμε την εμπιστοσύνη τους, νοιώθουν ότι θέλουμε να τους βοηθήσουμε και μας πλησιάζουν. Σαν σκιές προβάλλουν από τους κρυψώνες τους κι έρχονται κοντά μας. Η ενημέρωση και η αγάπη μας θα τους βοηθήσει να ξεθαρέψουν και να απλώσουν το χέρι, για να δεχθούν τη βοήθεια των γιατρών του κόσμου.

Άλλωστε το ίδιο πρόβλημα έχουμε πάντα στην αρχή, όταν πλησιάζουμε την άλλη περιθωριοποιημένη ομάδα ανθρώπων, τους τσιγγάνους. Με κόπους και πιέσεις με τη συνεργασία του δικτύου DROM καταφέραμε πριν λίγα χρόνια να γίνει από τη Νομαρχία ο οικισμός «Αγία Σοφία»

στου Γκόνου, όπου συμμαζεύτηκαν αρκετές οικογένειες ROMA.

Μα τα προβλήματα δεν σταμάτησαν. Σαν ματιάρια ξεφυτρώνουν κάθε τόσο, στις παρυφές της πόλης τσιγγάνικοι καταυλισμοί. Καταγράψαμε καταυλισμό στην Περαία, στο Μάκρο, στα Ν. Μάλγαρα, στη Χαλάστρα κ.ά.

Για ποια υγεία και ποιες συνθήκες υγιεινής διαβίωσης να μιλήσεις για τις ομάδες αυτές; Ο τίτλος που μπορείς να χρησιμοποιήσεις είναι «άνθρωποι και σκουπίδια» χωρίς να απομακρυνθείς πολύ από τον τίτλο του βιβλίου, γιατί και τα ποντίκια είναι εκεί.

Αλήθεια, έχετε αναρωτηθεί ποτέ φίλοι μου, (εγώ τουλάχιστον πάντα είχα αυτήν την απορία), γιατί δίπλα ή γύρω από τους καταυλισμούς των τσιγγάνων υπάρχουν πάντα πολλά σκουπίδια; Περνώντας από μακριά στρέφουμε με αγανάκτηση το κεφάλι από την άλλη μεριά.

Όχι! Φίλοι μου! Διωγμένοι από όλους εμάς «τους άλλους» διαλέγουν τους σκουπιδότοπους, γιατί ξέρουν ότι εκεί θα τους ενοχλήσουν λιγότερο οι αρχές, μια και τα μέρη αυτά δεν τα επισκέπεται κανείς, παρά μόνον τα απορριματοφόρα και τα αδέσποτα σκυλιά.

Και, όταν επικοινωνούμε με τους τοπικούς άρχοντες για να τους παραχωρηθεί ένας τόπος, όπου μπορούν να ζήσουν ανθρωπινά, τότε θυμούνται ότι η περιοχή τους είναι τουριστική και στέλνουν την αστυνομία να τους εκφοβίσει. Οι ηπατίτιδες είναι συχνές στους πληθυσμούς αυτών γι' αυτό κι έχουμε αρχίσει μαζί με τα κοινά εμβόλια, να εμβολιάζουμε τουλάχιστον τα παιδιά και με εμβόλια κατά της ηπατίτιδας και βέβαια τους παρέχεται και τακτική πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Μόνιμο αίτημά τους! Δώστε μας ένα κομμάτι γης, όπου μπορούμε να μείνουμε μόνιμα. Άραγε, αν τους δοθεί θα μείνουν μόνιμα; Θα ενταχθούν στον δικό μας τρόπο ζωής; Μάλλον δύσκολα. Άλλη κοινωνία, βλέπετε, άλλα ήθη κι έθιμα. Εμείς πρέπει να τους δεχθούμε όπως είναι και να τους δώσουμε τη βοήθειά μας με τον τρόπο που μπορούν να τη δεχθούν. Να μην προσπαθήσουμε να τους αλλάξουμε. Άλλωστε, είναι βασική αρχή αυτό, για μας, τους γιατρούς του κόσμου. Όχι μόνον μέσα στην Ελλάδα, αλλά και σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου κι αν βρεθούμε με αποστολή, ζούμε και τρεφόμαστε, ακόμη και ντυνόμαστε με τον δικό τους τρόπο. Διαχωρίζουμε την ανθρωπι-

στική δράση από τη φιλάνθρωπη ελεημοσύνη. Η παροχή βοήθειας στους πληθυσμούς δεν γίνεται για εκπλήρωση κάποιας άνωθεν επιταγής ή εξιλέωσης, αλλά αποτελεί πράξη συνειδητής κοινωνικής αλληλεγγύης προς τις πιο αδικοχμένες και ευπαθείς ομάδες της κοινωνίας, ανεξάρτητα από το αίτιο της δυστυχίας.

Έτσι, πρέπει με σεβασμό στις αρχές των ευπαθών πληθυσμών να τους καταλάβουμε και να σταθούμε στο πλευρό τους. Δύσκολα βέβαια θα δεχθούμε τα τσιγγανόπουλα και τα παιδιά των μεταναστών να πηγαίνουν στο ίδιο σχολείο με τα δικά μας «καθώς πρέπει παιδιά».

Μετανάστες! Άλλη γκετοποιημένη ομάδα ανθρώπων. Ζουν σε ορισμένα μέρη της πόλης, κι εμείς που τους βλέπουμε καθημερινά στο πολυϊατρείο μας, ακούμε και ξέρουμε τα προβλήματά τους.

Μπροστά στους ψυχολόγους μας και τους κοινωνικούς λειτουργούς, τα μάτια δακρύζουν και η σιωπή σπάει, γίνεται λέξεις, γίνεται παράπονο: Δεν έχουν πρόσβαση στο κρατικό σύστημα υγείας, γιατί δεν υπάρχει ασφάλεια. Το μεροκάματο που κάνουν είναι «μαύρο» και δεν τολμούν να ζητήσουν ένσημα από τον εργοδότη, γιατί ξέρουν ότι θα διωχθούν. Έρχονται, λοιπόν, σε εμάς, έχουν την ιατρική εξέταση από τους εθελοντές γιατρούς, παίρνουν τα βασικά φάρμακα, μα τι γίνεται όταν χρειασθεί χειρουργείο ή νοσηλεία σε νοσοκομείο; Πόρτες και πόρτες χτυπάμε κάθε μέρα για κάποια μαγνητική ή αξονική τομογραφία, αλλά είναι εξετάσεις που κοστίζουν ακριβά και οι πόρτες δύσκολα ανοίγουν «όταν η χρεία τες κουρταλεί». Όλοι είναι ευαίσθητοι, συγκινούνται, όταν τους λες ότι το παράλυτο τρίχρονο παιδί ενός μετανάστη χρειάζεται μαγνητική εγκεφάλου, αλλά «όταν η υπόθεση φτάνει στο λογιστήριο η απάντηση είναι «λυπάμαι δεν γίνεται». Κι εσύ λυπάσαι ακόμη περισσότερο, που βλέπεις τον πατέρα να φεύγει με σκυμμένο το κεφάλι.

Ποιος φταίει; Φταίει κάποιος που άνοιξε τα σύνορα και ίσως συνειδητά ή ασυνείδητα τους έδωσε την ελπίδα μιας καλύτερης ζωής, έξω από τη χώρα τους; Φταίει κάποιος που με τον τρόπο που κυβερνά την πατρίδα τους, τους ανάγκασε να φύγουν κρυφά, μέσα σε κάποιο σαπιοκάραβο ενός ασυνείδητου δουλέμπορου που τους ξέβρασε σε κάποια βραχονησίδα; Φταίει ο πόλεμος, φταίει η πείνα, η κοινωνική ανισότητα; Ερώ-

τηση κρίσεως για όλους εμάς.

Οι Γιατροί του Κόσμου δεν μένουν σιωπηλοί παρατηρητές και απαθείς θεραπευτές της δυστυχίας. Εξετάζουν και ερευνούν τις αιτίες τους. Εντοπίζουν τις πηγές της περιθωριοποίησης των απόκληρων του λεγόμενου τέταρτου κόσμου, επιδιώκουν το ξεσκέπασμα, την καταγγελία και τη μαρτυρία για τις ευθύνες των ενόχων, την κατάδικη του ρατσισμού, του εθνικισμού, της ξενοφοβίας, του κοινωνικού στιγματισμού και της

παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ουτοπία!! θα σκεφτεί κανείς! Όχι! Προσπαθούν και καταφέρνουν πολλά. Δεν μπορούν να κάνουν θαύματα, δίνουν ό,τι έχουν, τον χρόνο και τον εαυτό τους τον ίδιο. Έτσι κρατούν την καρδιά τους ζεστή, γιατί την ανοίγουν στον ανθρώπινο πόνο. Ελάτε κοντά μας! Βοηθείστε μας να βοηθήσουμε! Για να γιατρέψεις δεν χρειάζεται να είσαι γιατρός, αρκεί να είσαι ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

